

■ Ziyadxan Əliyev

Plastika sənətimiz kifayət qədər qədim tarixə malik olsa da, onun təşəkkülünü zaman-zaman gerçəkləşdirən çoxsaylı yaradıcıların fərdi və fərqli özünüifadəsini nümayiş etdirən dəst-xətt, bədii şərh özünəməxsusluğuna rast gəlmək çətinidir. Qənaətimizcə, bunu şərtləndirən başlıca səbəb heykəltəraşlığın təsviri sənətin buna imkan verən ən çətin sahəsi olmasıdır. Belə ki, hər bir tişə ustasının müəyyən mövzunu materialda gerçəkləşdirməsi plastik tutumun inandırıcı görkəm alması ilə yanaşı, həm də onun cəlbədicə forma-biçimə malik olmasının

edən Zakir Əhmədovun qırx ilə yaxın bir dövrü əhatə edən yaradıcılığının ən önəmli xüsusiyyəti, bir heykəltəraş kimi ən böyük qazancı yəqin ki, onun milli plastika sənətimizə özünəməxsus bədii şərh gətirməsi, fərdi sənətkar "məni"ni təsdiqləyə bilməsidir. Yaradıcılığı həm sovet, həm də müstəqillik dövrünə təsadüf edən heykəltəraş üçün bunu əldə etmək heç də asan olmayıb. Bunu onun ənənə ilə müasirliyin qovşağından "boylanın" heykəltəraşlıq nümunələri də təsdiqləyir. İş elə gətirib ki, bu vaxta qədər onun hazırladığı əsərlərdən hansısa paytaxtımızın geniş meydanlarında abidələşməyib. Bununla belə bu gün onun Bakının bəzi guşələrində yer alan və tamaşaçıların zövqünü oxşayan bir-neçə plastika nümunəsinin olduğunu bildirməliyik. Bunların biri metronun "Azadlıq" stansiyasını bəzəyən "Doğma Azərbaycan" adlı qabartmadır. Onun heykəltəraşlığının bu janrının inceliklərinə bələdçiliyinin nəticəsidir ki, paytaxtın Nizami və Ü.Hacıbəyli küçələrinin tərtibatında onun "Köhnə Bakı" mövzusunda hazırladığı qabartmalardan istifadə olunmuşdur. M.F.Axundzadə adına Milli Kitabxana-

olmayaraq bütün əsərlərində yalnız iç dünyasına tapınandır. Elə bu yaradıcı məziyyət onun əsərlərinin başqalarından fərqlənməsini şərtləndirməklə yanaşı, özünün də fərdi dəst-xətinin yaranmasına səbəb olmuşdur. Bu mənada onların daşdıqları özünəməxsus bədii-estetik məziyyətlərinin tamaşaçı rəğbətini qazanması da danılmazdır və bilavasitə bunun göstəricisidir. İnanmaq istədik ki, gündən-günə yeniləşən Bakının bədii-memarlıq mənzərəsində nə vaxtsa Z.Əhmədov təxəyyülünün nəticəsi və yaradıcı potensialının ifadəsi olan abidələri görə biləcəyik.

Bu yerdə deyək ki, yaradıcı ilhamını bir çox həmkarları kimi monumental abidədə ifadə etmək imkanı olmayan Z.Əhmədov bütün yaradıcılığı boyu daha çox dəzgah heykəltəraşlığı nümunələri yaratmağa üstünlük vermişdir. Onun bu sahədə yaratdığı əsərlərin dəyərləndirilməsinə keçməzdən əvvəl deyək ki, bu nümunələr ölçü etibarilə dəzgah heykəltəraşlığının tələblərinə müvafiq hazırlansalar da, hər biri bədii-estetik tutumuna görə möhtəşəm-monumental baxılırlar. Onun fəza-məkanda yer almış "Çayçı"

Zakir Əhmədov

olan, ancaq mövzusunun asılı olaraq incə yaşantılara bələhənən plastik tutumlar - orijinal biçimli formalar tamaşaçısını cəlb etmək və duyğulandımaq gücündədir. Bütün bu təzadlı məziyyətlərin müəllifə onu düşündürən hər hansı mövzunu yaddaqalan obraza çevirməyə imkan vermişdir, desək, həqiqəti söyləmiş olarıq.

Doğrudan da onun bölünmüş Azərbaycanı "qoşa qanad" kimi təqdimatında ("Azərbaycan"), müdriklər müdriki Dədə Qorqudu əli qopuzlu çayırışında ("Dədə Qorqud"), fəlayin çarxının hələ də firlandığına inanmaqdan başqa çarəsi qalmayan insan oğlunun təəccüblü baxışlarında, gözəl Avropanı buynuzlarına alan öküzün-Zevsin aruzunu gerçəkləşdirmək istəyində ("Avropa"), qoşa qoçun üzərində qərarlaşan döyüşçünün inamlı duruşunda ("Döyüşçü"), müəllifin mövzunu zamansızlığa qovuşdura biləcək obrazlaşma plastikasi çox güclü və yaddaqalandır...

Onun müstəqillik dövrü portret-kompozisiyalarının səciyyəvi xüsusiyyəti isə fiqurların hərəkətində iç dünyalarına aydınlıq gətirən məqamları qabartmaq, onlara buna müvafiq poza verməkdən ibarət olmuşdur. Etiraf edək ki, buna nail olmaq heç də asan yaradıcı məsələ deyildir. Buna baxmayaraq Zakir Əhmədovun ərsəyə gətirdiyi müxtəlif mənə-məzmunlu əsərlərdə neçə-neçə hərəkətin, bəzən də "hərəkətsizliyin" cəlbədicə və obrazlı tutuma malik olmalarını görürük. Bu mənada onun "Külək" (2010), "Yay" (2010), "Səhər"(1997), "Fitnə" (1999) və "Qocalıq" (2000) əsərlərinin adını çəkmək olar. Z.Əhmədovun müxtəlif fəsillərinin insana təsirini plastik tutumda ifadə edən "Külək" və "Yay" əsərlərində gənc qızın gah özünü "Xəzri"dən qoruyan, gah da rahatlığını başının altına qoymaqla ifadə edən əlləri anın küləkli-günəşli məqamını özündə əks etdirməklə, həm də coşğunluğu danılmaz olan gəncliyin obrazı kimi qəbul olunur. Onun "Qocalıq" və "Fitnə" əsərlərində özündə fərqli bədii-psixoloji yükü daşımaya görə fərqlənirlər. Öküzü çiyində pillələrlə yuxarı qaldıran Fitnənin hələ Nizami misralarından gözümüz önündə canlanan obrazına plastik görkəm verən heykəltəraş, onun qürur və güc dolu fiqurunda sözüne sahiblik edə bilən bir adamın obrazını yarada bilib. Əksinə, müəllif əli əsalı iki qoca fiqurunda zamanın belini əydiyi insanları görüntüyə gətirib. Burada yaşanan qocalıq duyğularının bədbinliyi ifadə edən pozan; ifadə etməsinə rəğmənlər tələyin ağır sınaqlara çəkdiyi insanların obrazının yaradıldığı qənaətinə gəlmək olar.

Zakir Əhmədov hər bir heykəli düşüncə ilə cəmiyyət arasında körpüyə bənzədir və bu səbəbdən də xalqın ixtiyarına verilən heykəllərin məsuliyyətinin böyük olduğunu bildirir. Bu mənada onun hər dəfə sərğiyə təqdim etdiyi əsərlərin daima diqqət mərkəzində olması da onun bu məsuliyyəti dərinləndirən duyduğunu əks etdirir...

PLASTIKANIN FORMA-BİÇİM İMPROVİZƏLƏRİ

Heykəltəraş Zakir Əhmədovun sənət dünyası haqqında

Nuhun gəmisi

Çayçı

Fitnə

dan keçir. Başqa sözlə desək, hər bir heykəltəraşlıq nümunəsinin uğurunu onun ifadəli siluete və emosional təsir doğura biləcək ayrıntılara malik olması şərtləndirir. Bu yerdə əlavə edək ki, sovet dönəmi incəsənətində ideoloji asılılığın mövcudluğu buna imkan verməyən səbəblərdən biri idisə, müstəqillik illəri yaradıcılara fərdi yaradıcı potensialını nümayiş etdirməyə geniş imkan verdi. Bu mənada özünü ifadə edə bilən belə sənətkarlardan biri də tanınmış tişə ustası Zakir Əhmədovdur...

Tanişlıq üçün deyək ki, o, ixtisas təhsilini əvvəlcə məşhur "Əzimzadə məktəbi"ndə (1974-1978), sonra isə M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunda (1983-1988) almışdır. 1978-ci ildən müxtəlif miqyaslı sərgilərdə iştirak edən heykəltəraş 1989-cu ildən Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvüdür. Əsərləri müxtəlif muzey və şəxsi kolleksiyalarda saxlanılan Zakir Əhmədovun bu günə kimi əldə etdiyi ən böyük yaradıcılıq qazancı "Bakılı" cəmiyyətinin təsis etdiyi beynəlxalq "Humay" mükafatı və bir də sənətsəvərlərin çoxsaylı təqdiridir...

Bu il anadan olmasının 60 illiyini qeyd

nın lociyasını bəzəyən görkəmli Azərbaycan memarı Əcəmi Naxçıvaninin heykəlinin müəllifi də Zakir Əhmədovdur. Heykəltəraşın özündə əsl "Zakir Əhmədov duyumu"nu özündə yaşadan "Çayçı" əsərinin Zabitlər bağını, "Qoca bağban" kompozisiyasının isə qədim İçərişəhəri bəzəməsi də onun yaradıcılığına olan diqqətin ifadəsidir.

Bu plastika nümunələri ölçülərinin abidələrə nisbətən kiçikliyinə baxmayaraq cəlbədicə və çox yapışıqlıdır. Etiraf edək ki, hər bir sənət nümunəsinin, eləcə də heykəltəraşlıq əsərinin yapışıqlı, tamaşaçını özünə cəlb etmək, onunla dialoqa girmək gücündə olmasını əldə etmək duyulması dərəcədə çətinidir. Belə ki, bu bədii keyfiyyəti nə əsərin ölçüsü, nə də onun hansısa qiymətli materialda icra olunması verir. Yalnız istənilən mövzuya səmimi yaradıcı münasibətin mövcudluğu qarşılığında əsər bu çox çətin bədii-estetik məziyyətə bələhə bilir. Çox vaxt möhtəşəmliyinə baxmayaraq tamaşaçı rəğbətini qazanmayan əsərlərin uğursuzluğunun kökündə də məhz vurğuladığımız bu səmimiyyətin yoxluğu durur. Yaxşı haldır ki, Z.Əhmədov janrından və ölçüsündən asılı

və "Qoca bağban" əsərlərinin uğurunu şərtləndirən səbəblərdən biri də elə onların monumental bədii tutuma malik olmalarıdır.

Onun yaradıcılığı mövzu və bədii ifadə rəngarəngliyi ilə diqqət çəkir. Əgər 70-80-ci illərdə ərsəyə gətirilən əsərləri üçün plastikanın daha real-gerçəkçi şərh səciyyəvidirsə, 90-cı illərdə yaradılan nümunələrdə plastika improvizələrində, yeni yüzilliyin ilk on beş ilində yaradılan heykəllərdə isə qədim irsə yaradıcı münasibətin, onun bədii və daha yeni təfsirinin ifadəsinə rast gəlmək mümkündür. Üslubundan asılı olmayaraq Zakir Əhmədovun hər bir əsərində forma-biçim, ifadə novatorluğuna səy göstərdiyini müşahidə etmək olar. Plastikasına görə bənzərsiz olan "Azərbaycan" (1997), "Çərxi-fələk" (1999), "Fitnə" (1999), "Nuhun gəmisi" (2001), "Avropa" (2002), "Yeddi gözəl" (2005), "Məhəbbət" (2002), "Dədə Qorqud" (2013), "Döyüşçü" (2014) və s. əsərləri bu qəbildəndir. Onların fərqliliyini şərtləndirən bədii xüsusiyyət ilk növbədə onlarda stilizə inceliyinin, siluət ifadəliliyinin yaşantı məcmusu ilə qoşalaşmasıdır. Başqa sözlə desək, real olduğu qədər də irreal

Təsisçi:
Sona
VƏLİYEV

Baş redaktor:
İlham
QULİYEV

Ünvan: Bakı ş.
Mətbat prospekti,
529-cu məhəllə,
25-ci bina
Telefon: 510-61-92,
"432-88-45,
Faks: 510-61-93
E-mail: kaspizqazeti@gmail.com

Qəzet Mətbuat və
İnformasiya
Nazirliyində
qeydiyyatdan keçib.
Lisensiya №022264,
Qeydiyyat №V 64

Qəzet redaksiyanın
kompyuter mərkəzində
yığılıb, səhifələnib.
Bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün çıxır.

Tiraj: 5000

Müəlliflərin mövqeyi ilə
redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər